

A tudi zdaj še izgorelo
 Navdušenje ni mladih dnij —
 Možá utrudi dolgo delo,
 Če tudi krepkih je močij.

Kakòr pomladna sapa trosi
 Po zraku rožin vonj sladák :
 Takó tvoj list med svoje nosi,
 Kar vzgojil duh je tvoj krepák.

In to dovòlj je — zdaj počivaj,
 V blagosti naj te Bog žíví,
 Plačilo svoje v tem uživaj,
 Da delo tvoje sad rodi!

„Tovariš“.

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

12.

Med tem pa, ko se nam bližajo nekateri odpadniki v koži Slovence, so zopet drugi, ki z vso predrznostjo kažó tujo kožo, kojoj so navlekli na se. Ti svetujejo nam pa kar naravnost, da je najbolje za nas, ako se potujčimo kazóč na se, da so tudi oni sedaj prav srečni, da so se potujčili. To misel ali bolj ne misel razvijal je nekoč dr. Ratkovsky rojen Čeh, sedaj patentiran odpadnik, ter prisojal še celo državi pravico, da sme germazivoti Čeha in Slovence. Tako daleč smo tedaj že prišli, da se odpadniki smejo še hvaliti ter se šopiriti in se staviti še v izgled poštenim rodoljubom. Nam se studijo taki ljudje, in z lahkim srcem jih prepuščamo temu, kdor jih hoče pobrati in odobravati njihovo mišljenje. Toliko pa rečemo, da mi Slovenci vsem našim nasprotnikom in odpadnikom na ljubo se ne bomo potujčili ali zaspali, ampak na podlagi svoje literature in narodnosti bomo skušali doseči vrhunec svoje omike.

Videli smo pa tudi, da naši nasprotniki sami prav za prav ne vedó, kaj je panslavist in panslavizem, kajti vsak podtika temu pojmu kaj drugega. To je najjasnejši dokaz, da je panslavizem le izmišljotina naših nasprotnikov, ki je skovana le v to, da nas strašijo ž njo in ovajajo, kjer se jim zdi dobro.

13.

Dan danes razkosani smo Slovenci po raznih kronovinah avstro-ogrske države, celo v Gornji Italiji nas biva mnogo. Okolo nas in med

nami so pa naseljeni razni mogočnejši narodje, ki nam že od starodavnosti niso bili niti prijazni, niti naklonjeni, ki so nas, kakor jasno priča zgodovina, od nekdaj tesnili, tako da smo Slovenci zasedajoči nekoč mnogo večje ozemlje, se skrčili le na par kronovin, in tudi tam se je naše število že zdatno pomanjšalo.

Predbaciva se nam rado, da se hočemo širiti na stroške družih narodnosti. Oj ti ljuba nedolžnost onih, ki nam to predbacivajo. — Trdi se tudi dalje, da vsled našega nasilstva se je treba boriti tem narodom za svoj obstanek. Oj, to je pa že vendar več, nego ljuba nedolžnost. Kdo se ne smeje? Mi Slovenci in Slovani sploh po spričalu vseh zgodovinarjev od starodavnosti miren in trudoljubiv narod, mi rušimo tuje narodnosti. Kdaj in kje smo storili neki kaj takega?

Kako miren je bil že prihod Slovanov v Evropo, o tem piše jasno in določno dr. Ficker v svoji knjigi: „Die Völkerstämme der österreichisch-ungarischen Monarchie“. Čujmo tedaj: „Als rastlos fleissige Bebauer des Bodens erstritten sie (die Slaven) sich ihre Wohnsitze nicht mit Gewalt siegreicher Waffen, sondern füllten geräuschlos zuerst das verödete Flachland mit vereinzeltten Weilern und Dörfern, machten allmählich auch höher gelegene Thäler sich zum Eigenthume und drangen endlich mit jugendlicher Rüstigkeit in die einzelnen Theile des Hochgebirgs“. — To se vse drugače čita. O nasilstvu tedaj že v onih časih, ko je pri vseh družih narodih vladala le kruta pest, pri Slovanih ni bilo ni sluha ni duha.

14.

Zdaj pogledjmo pa še dalje, kaj piše dr. Ficker v omenjeni knjigi osobito o nas Slovencih — „Die westpannonischen und norischen Slaven hiessen Slovenen, die gebirgsbewohnenden Theile derselben eigneten sich bald den Namen Korutaner an, woraus der neue Name Kärnten hervorgieng. Bis an die oberösterreichischen Seen und in den Pinzgau, bis zum Inn und den Dravequellen, bis nach Istrien und Friaul erstreckten sich ihre Niederlassungen, welche von den Baiern über die Traun in die Lienzer Klause, von den Longobarden in das untere Dravethal und an den Insonzo zurückgedrängt wurden. Noch heute erinnern nicht blos Benennungen von Localitäten — wie Graz, Leoben, Zlap im Möllthale und sehr zahlreiche längs der Insel und ihrer Nebenbäche, — sondern auch die Beifügung des Wortes „Windisch“ zu Ortsnamen, wo man gegenwärtig keine Slaven mehr sieht, z. B. Windisch-Matrey, Windisch-Bleiberg, Windisch-Garsten, Windischdorf bei Haag, Windischhueb im Innkreise u. a. m.“

Tedaj celo Kranjsko, Koroško, Primorsko in Štajarsko, velik del Solnograškega, Tirolskega in Gornje Italije zaseli so naši pradedje po

svojem prihodu l. 568 po Kr. Tu so bili Slovenci samostojni gospodarji, imeli so svojo upravo, svoje kneze in svoje plemstvo. Bili so pa miren in trudoljubiv narod, kar je veliko rečeno v času, ko je vladala po celi Evropi le kruta sila. Vendar mirno živeti ni jim bilo dano. Potem ko so jih, kakor smo čuli, dokaj že stisnili Bavari in Longobardi, napali so jih Avari, kojih nasilstva se niso mogli drugače obraniti kot s pomočjo Bavarov, koje je poklical slovenski knez Borút na pomoč. Otresli so se pač Avarov, a prišli so ob jednom pod oblast Bavarov, in po zmagi Frankov nad temi l. 788 ž njimi vred pod jarem frankovski.

Od začetka so pustili Franki Slovincem še nekaj samostojnosti. Niso se dotikali njih uprave, njih plemstva, pustili so jim tudi svobodno voliti svoje kneze. Toda kratko je trpelo to. Treba je bilo le najti vzroka vzeti jim še to. A kdor išče, ta najde. Prišli so na sled, da se misli upreti tedanji slovenski knez Ludjevit, in to dalo jim je povod, da so zrušili upravo slovensko, izgnali kneza, ter združili popolnem Slovence s frankovskim kraljestvom.

15.

Od te dobe namreč od l. 828, v kojem je umrl Ludjevit, začelo se je neomejeno gospodarstvo Frankov nad Slovenci. Frankovski vladarji dali so en del slovenskih pokrajin v fevd, drugi pa v dar svojim pristašem. Domače plemstvo izginilo je že v 10. stoletji, in prebivalstvo zgubilo je popolnem svojo last, ter imelo le pravico do užitka tega, kar je rodila zemlja. Iz te dobe sledi tudi priseljevanje Nemcev in Lahov na slovensko zemljo.

Tako so — po dr. Fickerju — koroški vojvode, in sicer bavarski Eppensteinerji in frankovski Ortenburgerji zelo pospeševali priseljevanje Nemcev iz Bavarskega in Frankovskega na Koroško. Pred temi naseljenci umikali so se Slovenci vedno bolj proti jugu, ali se pa potopili med njimi in se tako potujčili. Kakor na Koroškem, tako so prešli pa tudi na Tirolskem vsi gradovi in rudniki in vsa obrt po mestih v nemške roke.

Nič drugače godilo se ni na Stajarskem. Zavisnost pokrajin ob rekah Rabi in Savinji od koroških vojvod dala je tudi tukaj povod nemškemu priseljevanju. Že v 13. stoletji raztegnili so se Nemci noter do Drave.

A Kranjsko tudi ni imelo druge usode. Brižinski in briksenški škofje in drugi plemenitaši, ki so imeli posestva na Kranjskem, priveli so mnogo nemških naseljencev v to deželo. Vendar se ti tukaj niso mogli nikjer prav razprostrti, ter so se največ pozgubili med Slovenci. Le oni naseljenci, koji so se naselili tam, kjer stoji sedaj Kočevje in v njega okolici, ohranili so si še svojo prvotno narodnost.

Isto tako trudili so se oglejski patrijarhi in goriški grofi z naseljevanjem nemškega življa po Goriškem. Na drugi strani skrbeli so pa Benečani, da se je ojačil italijanski element po primorskih mestih in po njih okolicah.

In tu vidimo čudovito čudo. Med tem ko je slovensko prebivalstvo, kakor smo že čuli, prišlo ob vso svojo last in ob vse pravice, delile so se te v obilni meri tem priseljencem. Svobodni na slovenskih tleh so bili le ti tujci. Ni čuda tedaj, da jim je vzrastel greben, da jim raste še vedno, in da se čudijo, da dan danes zahteva Slovenec tudi enakih pravic, kar se tiče njega narodnosti, kakoršne ima priseljeni Lah in Nemec na slovenskih tleh.

16.

Tudi poznejše dobe slovenske zgodovine so jako žalostne. Koliko našega naroda vničili so stoletni in stoletni boji z Benečani, Ogrji in Turki, koliko ga je bilo iztiranega v robstvo, koliko potujčenega. Boj, vedni boj bil je usojen Slovencem. Čuditi se je samo, da se nas je še sploh kaj ohranilo, da se je ohranil naš jezik, in sicer v tako divni krasoti, v taki jakosti in bogastvu oblik. Pač prinesel je v letošnje stoletje s seboj mnogo maróg, mnogo rjè, mnogo tujih spak; ali vsebina njegova je dragocena, krepka, ter zmožna protiviti se poginu in noseča v sebi vse kali za svoj razvoj. Ta biser in te male pedi zemlje, na koji bivamo, to je vse, kar smo prejeli od svojih pradedov; in še nekaj, kar nas ima navdajati s pravim narodnim ponosom: in to so njih slavni čini, njih vztrajnost v bojih za svojo domovino, za vero in za svoj narodni obstanek. To je naša dedina. Na njeni podlagi hočemo dalje delovati in nikdar ne omahovati.

(Dalje prih.)

Kako je risati zemljevid šolske občine.

Konferenčno poročilo.

Hitro, a tudi jako natančno se kopira s takozvanim pantografom, s katerim se lahko pomanjšuje in povekšuje. Ta priprava (*Podoba 1.*) je paralelogram, obstoječ iz štirih lesenih navadno 15 mm širokih, 5 mm debelih in 65 mm dolgih stranic, ki so v točkah *o*, *a*, *c*, *b* lahko pregibljivi. Pri *o* je težko stalo, ki ima v sredi pritrjeno kovinasto os, okoli katere se pantograf med kopiranjem suče. V *r* je takozvani risanec (*Zeichenstift*), v *k* pa kovinast kopiranec (*Copierstift*), s katerim se vleče z roko po originalu. Stranica *c b* se premiče po krakih *o j* in *a g* in se, kjer je treba, z vijaki pritrdi. Da so vse stranice na ploskvi, na kateri se pantograf pregiblje, enako oddaljene, so pod *a*, in pod *ag*, *oj* in *ao* kolesca, katera izven tega pregibljivost